

Onderwerp positie stedenband Moermansk nav bezoek Kris van der Veen

Steller F. van Kleef

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 76 35 Bijlage(n)

Ons kenmerk BD13.3849999

Datum 20-08-2013 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

De afgelopen weken zijn we allen geschrokken door de aanhouding van vier Nederlanders in onze Russische partnerstad Moermansk, onder wie Kris van der Veen, ook raadslid in onze gemeente. Wij achten het belangrijk om u met deze brief te informeren over de precieze gebeurtenissen, de rol die de gemeente hierin speelde en we benoemen vervolgacties.

Aanleiding

In het kader van het bilaterale jaar met Rusland en een bestuurlijk bezoek aan Moermansk besprak burgemeester Rehwinkel met Kris van der Veen eerder dit jaar de mogelijkheid om contact te leggen met de organisatie van het House of Equality in Moermansk. Van der Veen, tevens voorzitter van de stichting LGBT Groningen, vatte vervolgens het plan op om een documentaire te maken over homoseksualiteit in Moermansk, getiteld *5000 Roebel*. Voor de realisatie van zijn plan ontving hij € 12.000,- uit de rijksbijdrage homo-emancipatie en € 5.000,- van de stichting Noord Nederland Ruslandjaar 2013.

Chronologisch overzicht van de gebeurtenissen

Zondagavond 21 juli jl. druppelden de eerste berichten binnen over de aanhouding van Kris van der Veen en zijn gezelschap in Moermansk. Van der Veen en zijn reisgenoten zijn acht uur verhoord door Russische (geheim)agenten over hun visum en hun activiteiten in Moermansk. Zij hadden op dat moment nog geen bijstand van het consulaat en konden slechts beschikken over een tolk van de politie die slecht Engels sprak.

Maandagochtend 22 juli is in overleg met locoburgemeester Van der Schaaf contact gelegd met het consulaat Sint Petersburg en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Inmiddels verschenen de eerste mediaberichten over de aanhouding op internet en in kranten. Ook kwamen er vragen van ongeruste

instellingen zoals de stichting LGBT afdeling Groningen en de werkgever van Kris van der Veen, Stichting Toevluchtsoord

Aan het begin van de middag konden de eerste berichten formeel bevestigd worden. Het werd duidelijk dat Van der Veen en zijn reisgenoten in Moermansk de dag ervoor inderdaad zijn verhoord door de Russische politie over wat zij daar kwamen doen en of zij homoseksualiteit onder jongeren hadden gepropageerd.

Van der Veen heeft zelf het Nederlandse consulaat in Sint Petersburg ingelicht dat vervolgens het Noorse consulaat in Moermansk heeft ingeschakeld, zodat zij hen fysiek bij konden staan. Zij hebben geholpen met het vinden van een goede tolk voor bijstand en hebben namen van goede advocaten aangedragen.

In de loop van de middag werd duidelijk dat Van der Veen c.s. in ieder geval een boete hadden gekregen voor het onjuist aanvragen van een visum. Ze hadden een cultureel visum aangevraagd en hadden volgens de Russische politie een politiek maatschappelijk visum moeten aanvragen. Hiervoor hebben ze een boete van ongeveer 70 euro per persoon ontvangen. Onduidelijk was op dat moment waarvoor ze in de rechtbank moesten verschijnen. Meest waarschijnlijke is dat dat vanwege de wet tegen homopropaganda was, maar er was nog geen officiële tenlastelegging. Dit was ook het moment waarop minister Timmermans op de hoogte werd gebracht.

Na enige tijd radiostilte bleek dat er geen aanklacht ingediend werd. Een paar uur later werd duidelijk dat de rechter de zaak niet-ontvankelijk verklaarde wegens vormfouten. De boete voor het onjuist aanvragen van een visum bleef staan. Onduidelijk was echter of dit betekende dat de zaak helemaal niet meer voor zou komen bij de rechtbank of alleen tijdelijk van de baan was. Verder bleek dat de politie aldaar ook een harde schijf in beslag had genomen waarop het interview stond met het meisje van wie de politie beweerde dat ze minderjarig was. Toen de rechtszaak geen doorgang vond was het belangrijkste dat Van der Veen en zijn groep het land zo snel mogelijk konden verlaten. Diverse mogelijkheden zijn hiervoor onderzocht zoals met de auto via Noorwegen. Uiteindelijk bleek vliegen van Moermansk via Sint Petersburg naar Amsterdam de snelste manier. Er waren zorgen of het gezelschap vanwege de boete voor het verkeerde visum wel door de douane zou komen. Op het vliegveld in Moermansk bleken deze zorgen terecht. Daar werd de groep opgewacht door een aantal politiemensen. Uiteindelijk konden ze wel op het vliegtuig stappen en werden ze in Sint Petersburg afgehaald door medewerkers van het Nederlandse consulaat die zich verder over de groep ontfermde. Zij hebben de groep aan het eind van de middag naar de luchthaven van Sint Petersburg gebracht en daar tot aan de gate begeleid. Van der Veen c.s. zijn zonder problemen verder het vliegtuig ingekomen en landden rond half acht Nederlandse tijd op Schiphol. Daar werden ze

opgewacht door vrienden en familie, en vertegenwoordigers van de stedenband, GroenLinks en de gemeente Groningen.

Bij monde van de loco-burgemeester hebben we Van der Veen aangeboden een persconferentie op het stadhuis te houden, zodat hij in één keer de media te woord kon staan om daarna enige rust te creëren. Deze persconferentie heeft woensdagmiddag 24 juli om 14.30 uur plaatsgevonden en werd door lokale en regionale media bezocht.

Op maandag 29 juli heeft op het stadhuis een gesprek plaatsgevonden tussen burgemeester Rehwinkel, Kris van der Veen en een medewerker van het ministerie van Buitenlandse Zaken over de gebeurtenissen van de afgelopen week, de door het ministerie van Buitenlandse Zaken geboden ondersteuning en het vervolg van de hele kwestie.

Nasleep

Inmiddels heeft Van der Veen te horen gekregen dat hij en zijn gezelschap de komende drie jaar niet meer welkom zijn in Rusland. Hij had volgens de Russische autoriteiten een ander visum moeten aanvragen voor de verrichte activiteiten: een lezing en dialoog over de Nederlandse situatie van mensenrechten, plus het maken van een documentaire hierover. Samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt dit verbod en de visumkwestie de komende weken onderzocht en gekeken of hier nog iets tegen gedaan kan worden.

Tot nu toe is niet bekend op welke grond de verhoren plaatsvonden en wat de aanklacht was tegen Van der Veen. Dit is een bijzondere situatie, helemaal naar Nederlandse begrippen. Het ministerie van Buitenlandse Zaken gaat hierover opheldering vragen aan de Russische regering, zo ook het verbod van drie jaar om Rusland te bezoeken en de behandeling van de groep door agenten. Daarnaast zal het ministerie Van der Veen ondersteunen bij het verdere proces om onder meer zijn harde schijf terug te krijgen. Als gemeente hebben we hierin geen rol. Uiteraard worden we door het ministerie van Buitenlandse Zaken op de hoogte gehouden.

Rol stedenband Groningen-Moermansk

Het afgelopen jaar heeft de stedenband Groningen-Moermansk veel moeite gestoken in het faciliteren van het contact tussen de stichting LGBT Groningen en het House of Equality in Moermansk. De Russische initiator van het House of Equality is dankzij de stedenband eerder dit jaar op bezoek geweest in Groningen en daarbij tevens door burgemeester Rehwinkel op het stadhuis ontvangen. Ook hebben burgemeester Rehwinkel en wethouder Van Keulen twee afzonderlijke bezoeken in 2012 en 2013 aan het House of Equality in Moermansk gebracht, die mede door de stedenband zijn georganiseerd. Net als bij de bestuurlijke bezoeken heeft de stedenband ook voor de reis van Kris van der Veen voor de benodigde visa gezorgd, de contacten gelegd en de reis logistiek begeleid.

De rol die de stedenband heeft gespeeld ten aanzien van het reisgezelschap van Van der Veen, past naadloos in de lijst van activiteiten zoals die de afgelopen 25 jaar is opgebouwd. Projecten op het gebied van onderwijs, sociale acceptatie, gezondheidszorg, alcohol en drugspreventie vormen de basis van de brede steun die de stedenband al bijna 25 jaar ontvangt vanuit alle lagen van de Groningse bevolking. Op verzoek van het college zijn daar onlangs ook economische activiteiten aan toegevoegd.

Rol overheid Moermansk

De afgelopen twee jaar zijn de politiek-bestuurlijke verhoudingen tussen Groningen en Moermansk verstevigd. Niet alleen vanwege gedeelde economische belangen en interesses, maar ook omdat het stadsbestuur van Moermansk zich niet afwijzend heeft opgesteld tegenover het House of Equality. De bestuurlijke bezoeken van burgemeester Rehwinkel en wethouder Van Keulen hieraan vonden in alle openheid plaats. Op welke manier het stadsbestuur van Moermansk heeft gereageerd op de situatie is vooralsnog niet bekend. Wel is duidelijk dat de aanhouding van het gezelschap Van der Veen niet in opdracht van het stadsbestuur plaatsvond, maar op initiatief van de federaal georganiseerde politie. De rol van het stadsbestuur mag daardoor vermoedelijk niet overschat worden.

Politieke consequenties

Het moge duidelijk zijn dat door de aanhouding van Kris van der Veen en zijn reisgenoten, de inbeslagname van hun harde schijf, het urenlange verhoor en het uiteindelijke reisverbod, de bestuurlijke band tussen Groningen en Moermansk een flinke knauw heeft gekregen. Het college zal daarom haar afkeuring van deze acties duidelijk kenbaar maken aan het stadsbestuur van Moermansk middels een brief. Deze brief zal in samenspraak met het ministerie voor Buitenlandse Zaken worden opgesteld. Daarnaast zal tijdens een volgend bezoek in november, wanneer er wederom een handelsmissie naar Moermansk gepland staat, ook persoonlijk het debat met het stadsbestuur over de kwestie worden gezocht.

De stedenband met Moermansk en de onderliggende organisatie op zichzelf staan wat ons betreft niet ter discussie. Zoals gezegd is de stedenband van oudsher gestoeld op sociale projecten, kennisuitwisseling en (inter)culturele ontmoetingen. Het feit dat de Groningse stedenband met Moermansk iets kan betekenen voor de gelijke rechten van homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders verdient daarom onze trots, niet onze verontwaardiging. Daarnaast zijn bij de vorming van het nieuwe internationaliseringsbeleid de stedenbanden niet voor niets ontzien van grote bezuinigingen. Hun werk wordt door uw raad breed gesteund. Ook uw motie uit januari 2012 om aandacht te vragen voor mensenrechten bij internationale bezoeken ligt in het verlengde van dit project.

Tot slot is de notie van belang dat de stedenband Groningen-Moermansk primair een band is tussen de bevolking van twee steden, en niet tussen twee stadsbesturen. De projecten en uitwisselingen worden veelal op *grassroot-level* geïnitieerd en gerealiseerd, en niet op hoog politiek-bestuurlijk niveau. De ontwikkelingen in Rusland ten aanzien van LGBT's roepen onze afkeer en verontwaardiging op, maar mogen ons inziens niet gebruikt worden tegen de Moermanskse bevolking die juist baat heeft bij de projecten van de stedenband.

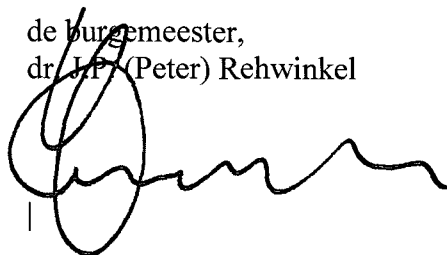
Samenvattend

De aanhouding van Van der Veen en zijn gezelschap heeft ons geschokt. Van der Veen en zijn reisgenoten hebben geen illegale dingen in Rusland gedaan. De politiek-bestuurlijke relatie die de afgelopen twee jaar tussen Groningen en Moermansk is gegroeid, staat hierdoor ontegenzeggelijk onder druk. Wij sturen daarom een brief aan de stad Moermansk om onze zorgen te uiten over deze handelswijze en dringend aandacht te vragen voor het probleem. Deze brief zal in samenspraak met het ministerie van Buitenlandse Zaken worden opgesteld om zo een zo groot mogelijk resultaat te bereiken. We informeren uw raad over deze brief in september. Ook zal onze verontwaardiging persoonlijk worden overgebracht tijdens het volgende bezoek aan Moermansk in november. De stedenband valt ons inziens echter niets te verwijten. Ze heeft conform het internationaliseringsbeleid 2013-1016 haar waarde juist bewezen als middel om op te komen voor mensenrechten op plaatsen waar die onder druk staan.

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Peter Rehwinkel', written over a horizontal line.

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Maarten Ruys', written over a horizontal line.